

- Uvod • Začepljenje nazolakrimalnog kanala • Infekcija suzne vrećice • Otok očnih kapaka
- Upala očnih kapaka • Horedeolum • Halacion • Entropion i ektropion • Tumori očnih kapaka

Uvod

Očni kapci imaju ključnu ulogu u zaštiti očiju. Oni pomažu širenju vlažnosti (suza) po površini očiju kada se zatvore, npr. za vrijeme treptanja i na taj način sprječavaju suhoću očiju. Očni kapci osiguravaju i mehaničku prepreku ozljeđivanju, refleksno se zatvarajući kada se neki predmet previše približi oku. Refleks potiče viđenje nekog predmeta koji se približava, dodir predmeta na površini oka ili kada su trepavice izložene vjetru ili malim česticama kao što su prašina ili pijesak.

Suze su slana tekućina koja neprestano kupa površinu oka održavajući ga vlažnim. Ta tekućina sadrži antitijela koja zaštićuju oko od infekcije. Suze stvaraju lakrimalne (suzne) žlijezde smještene blizu vanjskog ugla oka. Tekućina teče iznad očiju i izlazi kroz dva mala otvora u očnim kaptima (lakrimalnih vodova), ti otvori vode u nazolakrimalni vod, kanal koji se ispražnjava u nos.

Ako lakrimalne žlijezde ne proizvode dovoljno suza, oči postaju bolno suhe i mogu se oštetiti. Rijedak uzrok nedovoljne proizvodnje suza je Sjögrenov sindrom. Oči mogu postati suhe i kada hlapljenje uzrokuje prekomjeren gubitak suza, npr. ako se očni kapci zadovoljavajuće ne

zatvaraju.

ZAČEPLJENJE NAZOLAKRIMALNOG KANALA

Začepljenje nazolakrimalnog voda (dakriostenozna) može nastati zbog nedovoljnog razvitka nazolakrimalnog sistema pri rođenju, zbog hronične nosne infekcije, teških ili ponavljanih infekcija oka ili preloma nosnih ili kostiju lica. Začepljenje može biti djelomično ili potpuno.

Začepljenje uzrokovano nezrelim nazolakrimalnim sistemom obično ima za posljedicu prekomjerni tok suza koje se slijevaju niz obraz (epifora) iz jednoga oka ili rjeđe iz oba oka

u 3-12-sedmičnog dojenčeta. Taj tip začepljenja obično nestaje bez liječenja u dobi od 6 mjeseci, sa razvitkom nazolakrimalnog sistema. Katkada začepljenje prestaje brže kada se roditelji poduće da istiskuju (dreniraju) vod nježnim masiranjem područja iznad nazolakrimalnog voda.

Bez obzira na uzrok začepjenja, ako se razvije upala spojnice (konjunktivitis), mogu biti potrebne antibiotske kapi. Ako začepljenje ne nestane, specijalist za uho, grlo i nos (otorinolaringolog) ili specijalist za oči (oftalmolog) moraju vod otvoriti malom sondom, koju se obično stavi kroz otvor nazolakrimalnog voda u ugao očnog kapka. Djeci se za taj postupak daje opća anestezija, a odraslima je dovoljna samo lokalna anestezija. Ako je vod potpuno začepjen može biti potreban veći hirurški zahvat.

INFEKCIJA SUZNE VREĆICE

Obično infekcija suzne vrećice (dakriocistitis) nastaje zbog začepjenja nazolakrimalnog voda. Zbog infekcije područje oko suzne vrećice postane bolno, crveno i natečeno. Laganim se pritiskom na suznu vrećicu može istisnuti gnoj iz otvora koji se nalazi u unutarnjem uglu oka, blizu nosa. Osoba ima i povišenu temperaturu.

Ako se blaga infekcija ili infekcija koja se ponavlja nastavlja duže vrijeme mnogi simptomi mogu nestati, osim samo laganog otoka u preostalom području. Katkada infekcija uzrokuje zadržavanje tekućine u suznoj vrećici pa se ispod kože stvori velika vreća ispunjena tekućinom (mukocele). Zbog infekcija koje se ponavljaju može se iznad suzne vrećice stvoriti zadebljano crveno područje. Može se stvoriti apsces i probiti kroz kožu stvarajući prolaz za iscjeđivanje.

Infekcija se liječi davanjem antibiotika oralno ili intravenski. Može biti od koristi često stavljanje toplih obloga na zahvaćeno područje. Ako se razvije apsces intervenira se hirurški tako da ga se otvori i iscijedi (drenira).

Pri hroničnim infekcijama može se sondom ili hirurškim zahvatom otvoriti začepjeni nazolakrimalni vod. U rijetkim slučajevima može biti potrebno hirurško uklanjanje čitave suzne vrećice.

OTOK OČNIH KAPAKA

Sve što nadražuje oči može nadražiti i očne kapke i uzrokovati otok (edem kapka). Najčešći nadražljivac je neki alergen koji može izazvati naboranost i otok jedne ili oba očna kapka. Alergijske reakcije mogu uzrokovati lijekovi uneseni u oči, kao što su kapi za oči, drugi lijekovi i kozmetički preparati ili pelud ili druge čestice u zraku. Otok očnih kapaka mogu uzrokovati i ubodi kukaca ili ugrizi kao i infekcije bakterijama, virusima ili gljivicama.

Uklanjanje uzroka otpka i primjenjivanje hladnih obloga može olakšati otoke (edeme). Ako je uzrok alergija, izbjegavanje alergena može ublažiti nateknuće, doktor može propisati određene lijekove. Ako se u očne kapke zabode neko strano tijelo, kao što je žaoka kukca, mora ga se ukloniti.

UPALA OČNIH KAPAKA

Upala očnih kapaka (blefaritis) uzrokuje crvenilo i zadebljanje, na kopcima se često stvore ljuske i kraste ili plitke rane. Stanja koja se mogu pojaviti sa upalom kapaka uključuju stafilokoknu infekciju na kopcima i u žlijezdama lojnicama na rubovima kapaka, seboroični dermatitis lica i kože glave, te rozacea.

Kod blefaritisa bolesnik ima osjećaj da mu je nešto u oku. Oči i kapci mogu svrbiti, peći i postati crvenima. Očni kapak može oteći pa neke trepavice mogu otpasti. Oči mogu postati crvene, suzne i osjetljive na jako svjetlo. Može se stvoriti krasta i čvrsto se prilijepiti na rubove kapka, kada se krasta ukloni, može nastati površina koja krvari. Suhe lučevine mogu za vrijeme spavanja kapke slijepiti.

Blefaritis ima sklonost vraćanju i tvrdokoran je na liječenje. Nezgodan je i nagrđujući, ali obično ne razara tkivo. Katkada može imati za posljedicu gubitak trepavica, ožiljne promjene rubova kapaka i čak oštećenje korneje (rožnice).

Obično se liječenje sastoji od držanja očnih kapaka čistima, možda pranjem dječjim šamponom. Katkada doktor može propisati antibiotsku mast kao što je eritromicin ili sulfacetamid ili neki antibiotik koji se uzima oralno, kao što je tetraciklin.

Kada je i koža osobe zahvaćena seboroičnim dermatitisom, treba liječiti i lice i kožu glave.

HORDEOLUM (JEČMIR)

Hordeolum je infekcija, obično stafilokokna, jedne ili više žlijezda na rubu očnog kapka ili ispod kapka.

Stvara se apsces (gnojni čirić) koji je sklon proboju (puknuću ili rupturi), prilikom čega iz njega izlazi mala količina gnoja. Hordeolum se katkada stvori istodobno sa blefaritisom ili kao njegova posljedica. Osoba može imati jedan ili više ječmira u svom životu, ali se u nekih ljudi ponavlja.

Ječmir obično počinje crvenilom, osjetljivošću i boli na rubu očnog kapka. Tada se stvori malo, okruglo, nježno, nateknuto područje. Oko može suziti, postati osjetljivo na jako svjetlo i izazivati osjećaj kao daje nešto u njemu. Obično je natečeno samo malo područje kapka, ali katkada natekne cijeli kapak. U sredini natečenog područja često se razvije sićušna žućkasta mrlja.

Premda se koriste antibiotici, čini se da mnogo ne pomažu. Najbolje liječenje predstavlja primjena toplih obloga u trajanju od 10 minuta nekoliko puta dnevno. Toplina pomaže ječmiru da sazrije, pukne i iscijedi se (drenira se). Kada ječmir nastane u nekoj od dubljih žlijezda očnog kapka, stanje koje se naziva unutarnji hordeolum, bol i drugi simptomi su obično teži.

Bol, crvenilo i nateknuće uglavnom se pojavljuju na samo vrlo malom području, obično na rubu kapka. Kako ta vrsta ječmira rijetko pukne sama od sebe, doktor može otvoriti ječmir da se gnoj iscijedi. Unutrašnji ječmiri imaju sklonost ponovnom javljanju.

HALACION

Halacion je povećanje dugačke, tanke lojne žlijezde u očnom kapku uslijed suženja otvora žlijezde na rubu kapka.

U početku halacion izgleda poput ječmira i može se napipati. Simptomi su: natečen očni kapak, bol i nadražljivost. Međutim, nakon nekoliko dana simptomi nestaju ostavljajući okruglo, bezbolno nateknuće kapka koje u prvoj sedmici raste polako. Ispod kapka se može razviti crveno ili sivo područje.

Većina halaciona nestaje bez liječenja nakon nekoliko mjeseci. Ako se nekoliko puta dnevno primijene vrući oblozi, mogu nestati ranije. Ako ostanu nakon 6 sedmica, doktor ih može istisnuti (drenirati) ili jednostavno injicirati kortikosteroid.

ENTROPION I EKTROPION

Entropion je stanje pri kojem je očni kapak okrenut prema unutra na očnu jabučicu.

Ektropion je stanje pri kojem je očni kapak izvrnut prema vani i ne dolazi u dodir sa očnom jabučicom.

Normalno su gornji i donji očni kapak usko zatvoreni štiteći oko od oštećenja i sprječavajući hlapljenje suza. Ako se rub jednog kapka preokrene prema unutra (entropion), trepavice se taru o oko, što može dovesti do rana i ožiljavanja korneje (rožnice). Ako je rub jednog očnog kapka preokrenut prema van (ektropion), dva se kapka ne mogu zadovoljavajuće dotaknuti i suze se ne šire preko očne jabučice.

Ova su stanja češća u starijih ljudi i u onih koji su imali povredu kapka koja je dovela do stvaranja ožiljka. Oba stanja mogu nadraživati oko uzrokujući suzenje i crvenilo. Ako je potrebno, oba se mogu hirurški liječiti.

TUMORI OČNIH KAPAKA

Na očnim kapcima mogu nastati nekancerogene (benigne) i kancerogene (maligne) novotvorine.

Jedna od najčešćih vrsta benignog tumora je ksantelazma, žuto-bijela, plitka tvorba koja se sastoji od masnog materijala. Ksantelazme ne treba uklanjati ukoliko njihova pojava ne postane neugodna. Kako ksantelazme mogu ukazivati na povišene nivoe holesterola (naročito u mladih ljudi), doktor mora osobi ispitati nivo holesterola.

Karcinom pločastih stanica (planocelularni karcinom) i češći karcinom bazalnih stanica (basaliom), oba kancerogene tvorbe, mogu se razviti na kapku kao i na mnogim drugim područjima kože. Ako tvorba na kapku ne nestane nakon nekoliko sedmica, doktor mora napraviti biopsiju (uklanjanje uzorka i ispitivanje pod mikroskopom), a tvorba se obično liječi hirurškim postupkom.